

Bir Sorunun Cevabı

Soru: Obama'nun yeni Amerikan yönetimini teslim almasından beri, bazı Amerikan yetkililerin yanı sıra Karzâi'nin açıklamalarının, Karzâi ile Amerika arasındaki ilişkinin gerildiğini gösterdiği mülhaza edilmiştir. Bunun yanı sıra Karzâi, Afganistan'ın Şanghay İşbirliği Örgütü'ne olan şeref üyeliğinden faydalanmak amacıyla bazı açıklamalarında, tutumlarında ve silahlanma alanında Rusya ve Çin yanlısı eğilimlere sahiptir. O halde ilişkinin fiilen gergin olması, gerek adaylığını engellemek, gerek bu sene yapılacak devlet başkanlığı seçimlerinde kaybetmesini sağlamak, gerekse öldürmek yoluyla olsa bile Amerika'nun artık Karzâi ile devam etmek istemediği anlamına mı gelmektedir? Yoksa bunlar, Karzâi'nin yeniden seçilmesi için insanlar karşısındaki imajını düzeltmek amacıyla Amerika ile müttefik olduğu açıklamalar ve tutumlar mıdır? Ayrıca Amerika, onun gibi bir ajan bulabilir mi? Eğer varsa kimdir?

Cevap: 1. Öncelikle Demokrat Parti'nin Afganistan'a yönelik politikasının, önceki Bush yönetiminin politikasından köklü bir şekilde farklı olduğunu hatırlatmak kaçınılmazdır. Nitekim şu anda Amerikan Başkan Yardımcısı olan Joseph Biden, Obama'nın yönetime ulaşmasından önce Afganistan'a önem veren ve oraya yönelik Bush yönetiminin politikasını eleştiren Demokrat Parti'nin en önde gelen simalarından biriydi.

Örneğin Amerikan New York Times Gazetesi, Joseph Biden ile Amerikan Kongresi'ndeki iki üyenin geçen senenin Şubat ayında Afganistan'a yaptıkları ziyaret hakkında bir haber aktarmıştır. Haberde, resmî bir öğle yemeği sırasında hükümeti döneminde yayılan yolsuzluk hakkında Karzâi'yi "sorguladıkları", Karzâi'nin de herhangi bir yolsuzluğun olduğu noktasında onları yalanladığı, Biden'in de öfkeyle "artık ziyaret saati bitmiştir" diyerek ona karşılık verdiği ve ziyaret için belirlenen süre dolmadan ülkeyi terk ettiği geçmiştir!

Aynı gazete, 08.01.2009'da ise şöyle demiştir: "Artık hem Karzâi, hem de Afganistan açısından koşullar değişmiştir. Zira hem Washington, hem de halkı tarafından istenmediğini artık Karzâi'nin kendisi de görmeye başlamıştır." Ve şöyle ekledi: "Obama, Karzâi'yi güveni hak etmeyen biri olarak tanımlamıştır." Gazete, Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın da şu sözünü aktarmıştır: "Karzâi, bir uyuşturucu devletin devlet başkanlığını yapmaktadır." Gazete haberine şu sözü ile son vermiştir: "Amerikalılar, Afganistan'a yönelik savaşlarında yenilgi korkusuyla endişe duymaktadırlar. Belki de onlar, Karzâi'yi aşarak varoş ve kırsal bölgelerdeki yöneticiler ve valiler ile doğrudan temasa geçilmesi niyetindedir."

Dolayısıyla açıktır ki, mevcut Obama yönetimi Afganistan'ı dış politikasındaki önceliklerinin ilk sırasına koymaktadır. Böylece Obama, seçim kampanyasında değişim meydana getirmek üzerine odaklanmışken Afganistan'da esaslı bir değişim istemektedir. Karzâi de bunun farkında olmasının yanı sıra bir Amerikan ajanı olarak iktidar koltuğunu korumak için Rusya yada Çin gibi başka bir devlet ile işbirliği yapamayacağını da farkındadır. Zira o, Afganistan'ın hiçbir şehrine hakim değildir ve iktidardaki varlığı Amerikan kuvvetlerinin himayesine bağlıdır.

2. Bundan dolayı Rusya ve Çin ile ilişkilerinin olmasını, Taliban ile savaşında bu büyük devletlerden yardım alması için Amerika'nın onayladığı ve muvafakat ettiği ilişkiler şeklinde yorumlamak mümkündür.

Rusya'nın Afganistan'ı Şanghay İşbirliği Örgütü'ne şeref üyesi olarak kabul etmesine gelince; Karzâi'nin Amerika'dan bağımsız şekilde hareket ettiğini göstermez. Bilakis Rusya, Amerika'ya ajan olan devletlerin bile bu kulübe girmesi için bir saha açmaktadır ki böylece kendi yönündeki cephenin sakinleşmesini sağlayarak bu yönden bir tehlikenin gelmesini engellemiş olsun. Tabi ki bu, Rusya'nın Amerika'ya ajan olan bu devletler üzerinde bir tür nüfuzunun olmasına çalışmadığı anlamına gelmez. Ancak bu durum, Afganistan açısından muhtemel değildir... En azından yakın gelecekte.

Silahlanma alanında Rusya'nın Afganistan'a yardım etmesine gelince; Rusya Devlet Başkanı Medvedev'in, savunma sektöründe Rusya'nın Afganistan'a yardım etmeye hazır olduğu noktasında Karzâi'ye gönderdiği mektupta geçenler, bu yardımı isteyen bizzat Amerika olduğu

anlamına gelmektedir. Çünkü Afgan ordusunun elinde Rus yedek parçalarına ihtiyaç duyan Rus silahları vardır.

Nitekim Karzâi Hükümeti'nin sözcüsü Humâyûn Hâmid Zâde şöyle diyerek bunu teyit etmiştir: "Karzâi'nin, savunma yardımı yapması için Rusya'ya çağrıda bulunmasına rağmen Afganistan, NATO ve Birleşik Devletler ile olan ilişkilerine bağlıdır." Ve şöyle ekledi: "Vatanî ordumuzun donanımları, helikopterlerimiz ve tanklarımız Rus yapımıdır. Bu nedenle bu talep, teknik bir bağımlılıktır ve bizler, NATO ile Birleşik Devletler'e stratejik bir bağlılıkla bağlıyız." Dolayısıyla bu açıklamalarıyla Sovyet saldırısından beri Afganistan'da Rus yapımı uçakların olduğuna işaret etmektedir.

Bu da Karzâi'nin Rusya ile ilişkisinin normal bir ilişki olup devletlerarası çatışma ile bir alakası olmadığını göstermektedir...

3. Binaenaleyh Afganistan'daki rolünün sona ermek üzere olduğunun yanı sıra Obama yönetiminin bizzat kendisini de kapsayan yeni değişimler meydana getirmekte kararlı olduğunu Karzâi'nin kendisinin de bildiğini ve mevcut Amerikan politikasına karşı çıkmasının ise bu sayede kendisini gerçek devlet başkanı göstermeye çalıştığı tiyatro sahnesinden öte bir şey olmadığını söylemek mümkündür.

Diğer bir ifadeyle Obama yönetimi, artık işi biten ve bu göreve devam etmek için uygun olmayan Karzâi'nin dışında başka bir kişi ile şansını denemek istemektedir.

Bu kişinin kim olacağına gelince; Amerika, sırf müptezel bir Amerikan kuklası olduğu herkes açısından ortaya çıkan Karzâi'den daha çok Afgan halkı nezdinde kabul gören bir kişiyi çıkarmak için çalışacaktır.

Her kim olursa olsun Afganistan devlet başkanının popülaritesi, Afganlıların çoğunluğunu temsil etmesinden dolayı Peştun kökenli olmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bundan dolayı Amerika, Yûnus Kanunî, -birkaç sene önce suikasta uğrayan Ahmed Şah Mesûd'un yardımcısı-Kıyam Fehîm, İsmâil Hân Hâkim Hayrât, Raşit Dostum, Burhaneddîn Rabbânî ve 2001 yılı saldırısı boyunca Taliban'ı devirmek için Amerika ile birlikte komplo kurup Kuzey İttifakı adına çalışan herhangi başka bir şahıs gibi Özbek yada Tacik yada Hazara azınlıklı kökenlerden prestij sahibi önemli şahsiyetleri uzak görmektedir.

Şu ana kadar olan mevcut verilere göre görünen o ki Amerikalılar açısından gelecek Ağustos veya Eylül ayında yapılması kararlaştırılan seçimlerde Karzâi'nin yerini alma noktasında en çok şansa sahip olan kişi eski içişleri bakanı Alî Ahmed Celâlî'dir. Bu da birincisi Peştunlu, ikincisi ise bir güvenlik adamı olmasından dolayıdır. Zaten Amerika açısından istenen de budur. Devlet başkanlığına aday olan diğer isimlerin ise, böyle niteliklere sahip olduklarını düşünmüyoruz.

Bununla birlikte siyasî veriler hızla ilerlemektedir. Beklenen o ki Amerika, Karzâi'ye halef olacak uygun bir şahsiyet bulamazsa seçimleri erteleyebilir ve Karzâi, kendisi gibi bir ajan bulununcaya dek görevine devam edebilir. Yani Karzâi'nin görevde kalması, an meselesidir. Amerika'nın öldürerek ondan kurtulmasına gelince; kendisine ajan olmaktan daha çok ona göre sadık bir memur adamı olmasından dolayı bu muhtemel değildir.

Velhasıl görünen o ki Karzâi ile Obama yönetimi arasındaki anlaşmazlık, Afganistan'daki devlet başkanlığı makamının gerçek bir makam olduğu ve kendisinin sırf bir kukla olmadığı havasını vermek amacıyla Karzâi'nin ortaya koyduğu bir tiyatro sahnesinden öte bir şey değildir. Dolayısıyla Amerika tarafından izin verilen bir ajanda kapsamına girmesinden dolayı bu, bir anlaşmazlık sayılmaz.

Son olarak deriz ki: Mevcut Obama yönetimi Afganistan'da, başarısızlığı ortaya çıkan Bush yönetiminin üslubundan farklı yeni bir üslup takip etmek istemektedir. Afganistan'daki kötüleşen durumları iyileştirmek, ardından da Amerikan kuvvetleri ile müttefikleri üzerindeki güvenlik baskısını hafifletmek amacıyla Karzâi gibi işi bitmiş simaların devre dışı bırakılarak başkalarıyla değiştirilmesi ise bu metodun gerekliliklerindedir.